

การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชนโดยผ่านวรรณกรรมคำ
ว ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

Strengthening Anti-corruption Awareness of Youth through
Khow literature in Phu Sang district, Phayao Province

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราตวง สมณาคักดิ์

อาจารย์ประจำ โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์
สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อเสนอแนวทางการสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชนในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (2) เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของนักเรียนในโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา โดยผ่านวรรณกรรมคำว และ (3) เพื่อเผยแพร่วรรณกรรมคำวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อสาธารณชน ขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านฮวก จำนวน 5 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านฮวก ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 5 คน การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ (1) การศึกษาจากเอกสาร และ (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษา พบว่า

1. แนวทางการสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชน ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องร่วมมือกันสร้างจิตสำนึก โดยให้เยาวชนรับรู้ถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนั้นการสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันที่ดีที่สุด คือ ต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว สถาบันครอบครัวต้องเป็นหลักในการช่วยปลูกฝังและอบรมสั่งสอนให้เห็นข้อดีของการที่สังคมมีความสุจริต และข้อเสียของสังคมที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้เมื่อการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ผู้มีหน้าที่ในสังคมต้องดำเนินการลงโทษตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นกรณีศึกษา/ตัวอย่างสำหรับคนที่มีความคิดที่ต้องการจะทำการทุจริตคอร์รัปชัน

2. การสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของนักเรียนในโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาโดยผ่านวรรณกรรมคำว ชื่อ คำวต่อต้านทุจริต (Against Corruption Poem) โดยเนื้อหาสรุปได้ว่า การทุจริตคอร์รัปชันในสังคมเป็นเรื่องที่ไม่ดี ไม่ควรทำอย่างยิ่ง เพราะสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคม การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีนั้น บ้าน วัดและโรงเรียนควรร่วมมือประสานกัน

สั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ยกย่องคนดี และช่วยกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

และ 3. การเผยแพร่วรรณกรรมค่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อสาธารณชน โดยเผยแพร่ทางโซเชียล ในที่นี้คือ เว็บไซต์ยูทูป (Youtube) แผ่นพับสำหรับแจกจ่ายให้ประชาชนทั่วไป และผ่านแอปพลิเคชันการสนทนา “ไลน์” โดยเน้นการเผยแพร่ในการสนทนาในรูปแบบของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและร่วมกันสร้างสังคมสุจริตขึ้น

คำสำคัญ: การเสริมสร้างจิตสำนึก การทุจริตคอร์รัปชัน วรรณกรรมค่าว

Abstract

The study aimed (1) The way to build consciousness against corruption in Ban Huak District, Phu Sang, Phayao province. (2) to create awareness against corruption of the youth through khow literature in Huak school Phu Sang, Phayao province and (3) to publish khow literature the content of anti-corruption to the public. The research scope included the administrators and teachers of schools and students in Huak school. The students in grade 1-3 and 5 people, the tools used by the study are (1) the collection of documents and (2) depth interview

The findings were as follows:

1. The way to build consciousness against corruption that all sectors need to cooperate to create consciousness that all sectors need to work together to build awareness for youths seen the impact or damage caused by corruption. Besides creating awareness against corruption, it is best to start a family. Family is key in helping to cultivate and teach your child the benefits of a society with integrity. And cons of the society in which corruption.

2. The anti-corruption awareness of youth through the power of literature. By name The new anti-corruption (Against Corruption Poem) by the content of the literature. It can be concluded that corruption Corruption in society is bad. Do not do it The damage caused to the society. The awareness that is home to

temples and schools should work together. Teach children to be good Praised the honesty and good help in fighting corruption. In order to make progress in Thailand.

3. The published literature with content about anti-corruption public. Published by social in this website Youtube (Youtube) leaflets for distribution to the general public. And through the application line with emphasis on the dissemination of the discussion in the group. This is to urge everyone to see the importance of anti-corruption and together build a society focused on working in good faith to develop the country to move ahead. And to the quality of life of citizens.

Keywords: Strengthening Corruption Khow literature

1. บทนำ

ปัจจุบันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่ด้อยพัฒนา และการคอร์รัปชันได้กลายมาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของหลายประเทศ โดยปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าหลายประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐหรือองค์กรอิสระต่าง ๆ อย่างเช่น องค์กรการสหประชาชาติ ธนาคารโลกและภาคประชาชนที่ต่างเห็นพ้องกันว่า การคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจนและเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาอย่างแท้จริง (ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน. <http://tortaharn.net>. 2559)

สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาช้านาน จนฝังรากลึกและพบเกือบทุกกลุ่มอาชีพในสังคมไทย เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน หรือกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไปแล้ว เมื่อปัญหาดังกล่าวผูกพันอยู่กับสังคมไทย จึงส่งผลให้คนไทยบางส่วนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติและยอมรับได้ โดยมักจะใช้แนวคิดที่ว่าผู้มีอำนาจก็มักจะโกงกันทุกฝ่าย ดังนั้นหากใครโกงแล้วทำงานเก่งก็ถือว่าพอรับได้ (การคอร์รัปชัน. <http://witayakornclub>. 2559) จึงทำให้คนยินยอมที่จะเสียเงินเพื่อซื้อความสะดวกสิทธิพิเศษ หรือตัดความรำคาญ แม้กระทั่งเกิดความคิดสี่เทาประเภทกินตามน้ำ เข้าเมืองตาหลิ่วก็หลิ่วตาตาม ตัวเล็กกินไก่อตัวใหญ่ กินช้าง หรือคนโกงแต่เก่ง ดีกว่าคนซื่อที่ทำงานไม่เป็น ซึ่งการกระทำ

และความคิดเหล่านี้ ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมคอร์รัปชันเกือบจะสมบูรณ์ และจากผลการวิจัยพบว่าในแต่ละปีพ่อค้าและนักธุรกิจกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ต้องสูญเสียเงินให้กับการคอร์รัปชันเป็นจำนวนสูงถึงเกือบ 3 แสนล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนนี้หากไม่ไปตกอยู่ในกระเป๋าของคนเพียงไม่กี่คน ย่อมสามารถอำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้ ทำให้รัฐต้องจ่ายเงินงบประมาณสูงกว่าที่เป็นจริงทำให้ประชาชนต้องได้รับบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพ อีกทั้งยังทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในระบบราชการไทยที่มักจะมีการใช้อำนาจโดยมิชอบ และมักมีการเรียกผลประโยชน์จากนักลงทุนเพื่อแลกกับการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการในกิจการที่รัฐจะต้องทำ ซึ่งรัฐเองก็ไม่สามารถตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้ ในปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มมากขึ้น ถือได้ว่าปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยเป็นปัญหาที่สะสมมายาวนาน ซึ่งยากแก่การแก้ไขอีกทั้งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ แต่กระนั้นก็ตามประชาชนทุกภาคส่วนจะเพิกเฉย ไม่ให้ความสำคัญและไม่สนใจต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันไม่ได้ โดยอ้างเหตุผลว่ารัฐไม่ใช่เพราะหากทุกคนในประเทศไทยไม่สนใจที่จะร่วมมือกันแก้ไขแล้ว ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันคงยากที่จะหมดไปจากสังคมไทย สถานศึกษาถือได้ว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยหล่อหลอมและขัดเกลานิสัยของเด็กและเยาวชน ให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ รวมทั้งเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งไม่เห็นแก่ตัว โดยยึดผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่หลัก ซึ่งจะทำให้กลายมาเป็นบุคคลที่มองการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่ไม่เลวร้าย และไม่เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นองค์กรที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศได้เห็นความสำคัญของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน จึงมีแนวคิด “การศึกษาที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน หรือ Anti-corruption Education” โดยแนวคิดนี้เป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสถานศึกษาโดยเริ่มจากนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการ “ป้องกันการทุจริต ปลุกจิตสำนึกให้นักเรียน” ขึ้น โดยมีพันธกิจคือ พัฒนา สพฐ. ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้งระบบ ปลอดภัย ปลอดอบายมุข ร่วมป้องกันทุจริต ปลุกจิตสำนึกให้นักเรียนสังกัด สพฐ. มีความรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างบูรณาการ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทในกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใส เสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งการปฏิบัติ การพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันการทุจริตอย่างมีจรรยาบรรณที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (การทุจริต <http://myfirstbrain.com>. 2559)

อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ตั้งอยู่บนภาคเหนือตอนบน ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งอำเภอภูซางมีอัตลักษณ์หรือความโดดเด่นเฉพาะ หรือกล่าวได้ว่ามีมรดกภูมิปัญญา

ทางวัฒนธรรม นั่นคือ วรรณกรรมคำว ซึ่งความหมายของคำว คือ บทร้อยกรองของคนล้านนาที่แต่งขึ้น เพื่อใช้เป็นคติสอนใจหรือพรรณนาเหตุการณ์ที่ได้พบเห็น ที่เรียกว่า รำพรรณนา หรือ เฉพาะหนุ่มสาวนิยมพูดจาหยอกล้อ โต้ตอบ จีบกันเพื่อความเพลิดเพลิน มีสัมผัสคล้องจองกัน มีการสัมผัสบังคับเสียงและวรรณยุกต์ใน 1 บท มี 3 บาท 1 บาทมี 4 วรรค มีทำนองเสนาะ ไพเราะ มีลักษณะคล้ายโคลงสี่สุภาพ ซึ่งคำวมีความสำคัญและมีประโยชน์ทั้งในด้านพิธีกรรม ด้านความเชื่อ ด้านประเพณีและด้านวิถีชีวิต เพราะคำวจะพรรณนาให้เห็นในสิ่งเหล่านี้ให้ผู้อ่าน ผู้ฟังได้มีความรู้ ความเข้าใจ ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติได้

วรรณกรรมคำว เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านล้านนาที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ผู้ฟังทุกคน ทั้งเด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ในพื้นที่อำเภอภูซาง สามารถเข้าใจและรับรู้เนื้อหาได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากร้องคำวนั้น ใช้ภาษาท้องถิ่นตลอดการร้องคำว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวรรณกรรมคำวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน มาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่เยาวชนในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้เน้นศึกษากรณีโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เนื่องจากโรงเรียนบ้านฮวก เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอภูซาง และเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตั้งอยู่ที่ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสานวรรณกรรมคำวให้คงอยู่ในท้องถิ่น อีกทั้งเพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของวรรณกรรมคำว พร้อมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชนโดยผ่านวรรณกรรมคำว อาจเป็นหนทางหนึ่งในสร้างสังคมสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทย และเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชนในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของนักเรียนในโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาโดยผ่านวรรณกรรมคำว
3. เพื่อเผยแพร่วรรณกรรมคำวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อสาธารณชน

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์ปชั่นของเยาวชนในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์ปชั่นของนักเรียนในโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาโดยผ่านวรรณกรรมค่าและเผยแพร่วรรณกรรมค่าที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่นต่อสาธารณชน

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนบ้านฮวก จำนวน 5 คน และนักเรียนในโรงเรียนบ้านฮวก ซึ่งศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 5 คน

ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาเดือน ตุลาคม 2559-2560

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ รวมถึงการใช้วรรณกรรมค่าที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่นให้กลุ่มตัวอย่างได้ศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านฮวก จำนวน 5 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านฮวก ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จำนวน 5 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลที่เป็นจริงจากการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ในที่นี้ คือ ผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

5. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. แนวทางการสร้างจิตสำนึกต้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชน ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องร่วมมือกันสร้างจิตสำนึก โดยให้เยาวชนรับรู้ถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนั้นการสร้างจิตสำนึกต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่ดีที่สุดคือต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว สถาบันครอบครัวต้องเป็นหลักในการช่วยปลูกฝังและอบรมสั่งสอนให้เด็กเห็นข้อดีของ การที่สังคมมีความสุจริต และข้อเสียของสังคมที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนั้นเมื่อการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ผู้มีหน้าที่ในสังคมต้องดำเนินการลงโทษตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นกรณีศึกษา/ตัวอย่าง สำหรับคนที่มีความคิดที่ต้องการจะทำการทุจริตคอร์รัปชัน

2. การสร้างจิตสำนึกต้านการทุจริตคอร์รัปชันของนักเรียนในโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาโดยผ่านวรรณกรรมคำว ชื่อ **คำวต่อต้านทุจริต (Against Corruption Poem)** โดยเนื้อหาสรุปได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมเป็นเรื่องที่ไม่ดี ไม่ควรทำอย่างยิ่ง เพราะสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคม การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีนั้น บ้าน วัดและโรงเรียนควรร่วมมือประสานกัน สั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ยกย่องคนดี และช่วยกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการเสริมสร้างโดยผ่านวรรณกรรมคำว ซึ่งการใช้วรรณกรรมคำวเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เพราะเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านของคนภาคเหนือ และเป็นเรื่องที่นักเรียนโรงเรียนบ้านฮวกสามารถรับรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความคุ้นชินในการฟังคำว เพราะเติบโตมาจากการได้รับฟังผู้เฒ่าผู้แก่ร้องคำวให้ฟังตั้งแต่สมัยเด็ก

ในการนี้ผู้วิจัยได้หนานอ้วน ชันทะวงศ์ ตำแหน่ง คุณครูสอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนพญาลอ วิทยาคม อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผญาคำวเมืองล่อ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการแต่งวรรณกรรมคำวล้านนา ซึ่งมีผลงานการแต่งคำวมากมาย ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา รับผิดชอบเป็นผู้แต่งและเรียบเรียงคำว โดยใช้ชื่อว่า **คำวต่อต้านทุจริต (Against Corruption Poem)**

เนื้อหาในวรรณกรรมคำว สามารถสรุปได้ว่าการทุจริต คอร์รัปชันในสังคมเป็นเรื่องที่ไม่ดี ไม่ควรทำอย่างยิ่ง เพราะสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคมได้ พร้อมทั้งในเนื้อหายังได้ยกตัวอย่างการทุจริตคอร์รัปชัน ว่าเหมือนการลักขโมยเงินทองของคนอื่น สมควรต้องได้รับการลงโทษ หากเราทำดี เราก็จะได้ดี ตรงกันข้ามหากเราทำชั่ว เราก็จะได้ผลไม่ดีต่อกลับมา การใช้ชีวิตควรเดินสายกลาง ไม่ควรหวังร่ำรวยเงินทอง ถึงแม้จะไม่มีเงินมากมายแต่เราก็สามารถมีความสุขในการดำเนินชีวิตได้เหมือนกัน

การปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีนั้น บ้าน วัดและโรงเรียนควรร่วมมือประสานกัน สั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี ชื่อสัตย์สุจริต ยกย่องคนดี และช่วยกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

3. การเผยแพร่วรรณกรรมคำวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อสาธารณชน โดยเผยแพร่ทางโซเชียล ในที่นี้คือ เว็บไซต์ยูทูป (Youtube) โดยมีเด็กหญิงสิริรัตน์ สถาน หรือน้องเนย อายุ 10 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลานนาคริสเตียน มูลนิธิอาทรพัฒนา อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา เป็นผู้ขับร้องวรรณกรรมคำวในครั้งนี้

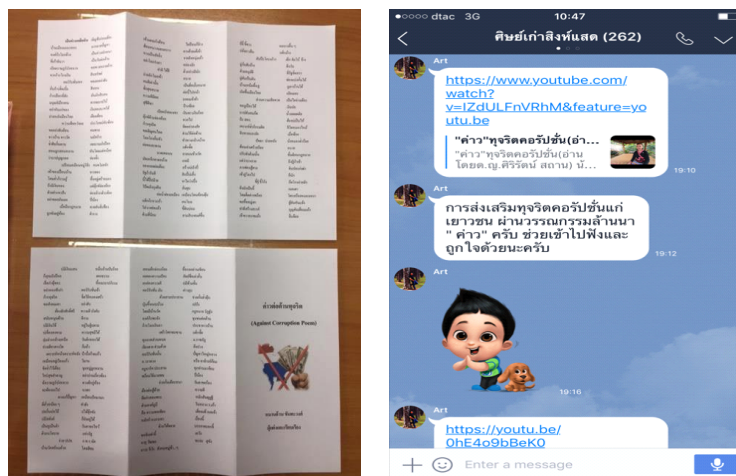
"คำว"ทุจริตคอร์รัปชัน(อ่านโดยด.ญ.ศิริรัตน์ สถาน) น้องเมย

เด็กหญิงสิริรัตน์ สถาน หรือน้องเนย ผู้ขับร้องคำวต่อต้านทุจริต

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดทำแผ่นพับสำหรับแจกจ่ายให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ และเผยแพร่วรรณกรรมคำวผ่านแอปพลิเคชันการสนทนา “ไลน์” โดยเน้นการเผยแพร่ในการสนทนาในรูปแบบของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและร่วมกันสร้างสังคมที่เน้นการทำงานแบบสุจริตเพื่อพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าและเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกคนที่ได้ชื่อว่าเป็นคนไทย

แผ่นพับและการประชาสัมพันธ์ผ่าน “ไลน์กลุ่ม” เรื่องวรรณกรรมค่า

6. การอภิปรายผล

การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชนโดยผ่านวรรณกรรมค่า ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จากการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันนั้น เป็นเรื่องที่ต้องทุกภาคส่วนต้องร่วมมือ ร่วมใจกันสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนเห็นถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์รัปชันโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงพนักงานเอกชน นักการเมือง ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน นอกจากนั้น การสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันที่ดีที่สุดคือต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว สถาบันครอบครัวต้องเป็น หลักในการช่วยปลูกฝังและอบรมสั่งสอนให้เด็กเห็นข้อดีของการที่สังคมมีความสุจริต และข้อเสียของสังคมที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน

นอกจากสถาบันครอบครัวที่จะเป็นสถาบันหลักในการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนเกี่ยวกับการทำงานที่ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันแล้ว สถาบันการศึกษาในที่นี้คือ โรงเรียน นับได้ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนจัดว่าเป็น แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพที่จะแข่งขัน ในเวทีโลกได้

สำหรับการศึกษาในโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา พบว่า นโยบายของผู้บริหารในโรงเรียนเน้นให้คณะครูต้องปลูกฝังและเสริมสร้างเรื่องการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่เด็กนักเรียนทุกชั้นปี โดยนโยบายของโรงเรียนบ้านฮวกได้เน้นเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ซึ่งคณะครูได้นำนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การ

จัดให้มีกิจกรรมโฮมรูม (Home Room) การดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การจัดตั้งสถานักเรียน และโรงเรียนวิถีพุทธ ในส่วนการดำเนินนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนบ้านฮวกเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับเรื่องการต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่นนั้น พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณิภา สันป่าแก้ว และชื่นชนก โควินท์ (2556) ซึ่งศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานของเยาวชนที่ได้ผลการวิจัย คือ สามารถจำแนกปัจจัยการเสริมสร้างจิตสำนึกได้ 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยในที่นี้การเสริมสร้างจิตสำนึกของเยาวชนในเรื่องการต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่นนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายการบริหารงานของหน่วยงาน และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเห็นได้จากการที่ผู้บริหารของโรงเรียนบ้านฮวกอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาได้กำหนดนโยบายให้มีการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน

นอกจากนี้ การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์ปชั่นของเยาวชนนั้นต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็ก ดังแนวคิดของสุชาติ นกออน (2550) เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่นิสัยและบุคลิกภาพกำลังอยู่ในระยะก่อตัวเบื้องต้น ทั้งในเรื่องความคิด อารมณ์และการกระทำในรูปแบบต่างๆ ยังไม่ชัดเจนและฝังแน่นเข้าไปยังตัวเด็ก อีกทั้งวัยเด็กยังสามารถดึงเอาสิ่งที่ไม่ดีออกจากตัวเด็กได้ง่ายและบรรจูละเอียด ไร้แทน หากพ้นอายุ 18 ปีไปแล้ว บุคลิกภาพก็จะอยู่ตัว เป็นรูปแบบที่ฝังลึกจนยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น สามารถสรุปได้ว่าการสร้างจิตสำนึกนั้นต้องปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นเรื่องที่ต้องใช้การฝึกหัด ซึ่งในวัยเด็กเป็นวัยที่พร้อมจะรับสิ่งดี ๆ เข้าสู่จิตสำนึกของเขา ซึ่งหากบุคคลใดไม่มีจิตสำนึกจะไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่เป็นระเบียบและอาจเกิดปัญหา กับตนเองกับคนรอบข้าง ซึ่งแตกต่างจากคนที่มีจิตสำนึกดีจะเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ดำรงตนอยู่ในกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมสามารถควบคุมตนเองได้ดี รู้ว่าสิ่งใดผิดถูก เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกของเยาวชนในเรื่องการต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่นนั้นพบว่ายังสอดคล้องกับงานวิจัยของของวรรณิภา สันป่าแก้ว และชื่นชนก โควินท์ ที่สรุปเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกของเยาวชน ได้แก่ การกำหนดนโยบายจากระดับประเทศสู่ระดับชุมชน การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม สังคม เสริมแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นการเข้าร่วม จัดการเรียนรู้โดยเน้นเยาวชนเป็นศูนย์กลางให้ได้สัมผัสลงมือปฏิบัติจริง บูรณาการเรื่องการอนุรักษ์พลังงานกับเนื้อหาวิชาเรียนในทุกกลุ่มสาระ พัฒนาบุคลากรในการให้ความรู้และจัดกิจกรรม ปรับปรุงสื่อและกิจกรรม และสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์พลังงานเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ซึ่งในโรงเรียนบ้านฮวกนั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการนำนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นทุกโรงเรียนในประเทศไทยให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้

กำหนดนโยบายการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาในรูปของกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังเน้นกิจกรรมที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง หรืออาจจะเรียกว่าเป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ (Learning by doing) ซึ่งการเรียนรู้ลักษณะนี้ถือว่าการเรียนรู้ที่ได้ผลอย่างแท้จริง เพราะนักเรียนได้รับประสบการณ์จริงนอกจากการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยกิจกรรมที่โรงเรียนบ้านฮวกได้ดำเนินมาโดยตลอด ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมโฮมรูม (Home Room) การดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การจัดตั้งสภานักเรียน และโรงเรียนวิถีพุทธ อีกทั้งโรงเรียนบ้านฮวกยังได้สร้างเครือข่ายการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธกับหน่วยงานภายในอำเภอ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ที่ว่าการอำเภอ วัด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สำหรับสาเหตุของการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันนั้น จากการสอบถามความคิดเห็นของทั้งผู้บริหารและนักเรียนพบว่าสาเหตุเกิดจากปัจจัยภายในและภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในเกิดขึ้นเนื่องจากตัวของผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชันนั้นต้องการให้ตนเองและคนใกล้ชิดได้รับผลประโยชน์ ส่วนปัจจัยภายนอกเกิดจากเรื่องค่าครองชีพที่สูงขึ้น โดยที่สวนทางกับรายได้ ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างรายรับและรายจ่าย ดังนั้นเมื่อมีโอกาสหรือช่องทางในการได้รับผลประโยชน์จึงกระทำการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างง่ายดาย ซึ่งสาเหตุของการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสุธี อากาศฤกษ์ (2558) ที่กล่าวว่าสาเหตุการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคลของผู้กระทำและปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยภายในเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) โอกาส บุคคลจะทำการคอร์รัปชันจนกว่าจะมีช่องโอกาสที่ตนเชื่อว่าเมื่อทำลงไปแล้วจะไม่ถูกจับได้ อยู่ในตำแหน่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่เปิดโอกาสให้ทำการคอร์รัปชัน 2) สิ่งจูงใจ เมื่อมีโอกาสแล้วจะดูว่ามีสิ่งจูงใจหรือไม่ ขนาดผลประโยชน์ที่จะได้เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะเสียไปเมื่อทำการคอร์รัปชันแล้ว และ 3) ความซื่อสัตย์

ส่วนปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของพิศอาไพ สมความคิด (2558) ที่กล่าวว่าสาเหตุภายนอกที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันนั้น เกิดจากสาเหตุด้านเศรษฐกิจและการครองชีพ กล่าวคือ เกิดจากสัดส่วนที่ไม่สมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายของบุคคล และรายรับของข้าราชการไทยก็น้อยเช่นกันเมื่อเทียบกับค่าครองชีพที่สูงมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องดิ้นรนทั้งในทางสุจริตและทุจริต

อีกทั้งในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสหรือมีตำแหน่งยศศักดิ์ที่สูงกว่า จะได้รับการยอมรับ เคารพและเกรงกลัวจากผู้ย่อยเสมอ เมื่อผู้อาวุโสทำผิดหรือคอร์รัปชันทำให้ลูกน้องไม่กล้าเอาผิดและสังคมไทยยังเป็นสังคมที่มีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างฟุ้งเฟ้อ คุณธรรมและจริยธรรมประจำใจลดน้อยลงกว่าในอดีตมาก ต่างคนต่างต้องต่อสู้

เพื่อตนเอง ทำให้ประชาชนพยายามกระทำการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ แม้ว่าจะได้มาด้วยการทุจริตคอร์รัปชันก็ตาม นอกจากนี้ในพื้นที่ชนบท ยังมีประชาชนบางส่วนขาดความรู้ และไม่รู้หนังสือทำให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของรัฐบางคน เห็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ และเรียกรับประโยชน์จากประชาชนกลุ่มนี้ได้อย่างง่ายดาย

ประเด็นแนวทางการสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชน โดยผ่านวรรณกรรมคำว ในโรงเรียนบ้าน ฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการเสริมสร้างโดยผ่านวรรณกรรมคำว ซึ่งการใช้วรรณกรรมคำวเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เพราะเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านของคนภาคเหนือ และเป็นเรื่องที่นักเรียนโรงเรียนบ้านฮวกสามารถรับรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความคุ้นชินในการฟังคำว เพราะเติบโตมาจากการได้รับฟังผู้เฒ่าผู้แก่ร้องคำวให้ฟังตั้งแต่สมัยเด็ก ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเผยแพร่วรรณกรรมคำวซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันต่อสาธารณชน โดยเผยแพร่ทางโซเชียล ในที่นี้คือ เว็บไซต์ยูทูป (Youtube) และไลน์ รวมถึงการจัดทำแผ่นพับแจกประชาชน ซึ่งการสร้างจิตสำนึกในรูปแบบนี้นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของณชรด อิมณะรัฐ (2557) ได้ศึกษาเรื่องสัญลักษณ์เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่สะท้อนผ่านสื่อวีดิทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า สัญลักษณ์เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทางสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ สัญลักษณ์ภาพและภาษา ซึ่งการสร้างจิตสำนึกในรูปแบบภาพและภาษานั้น ช่วยทำให้ผู้รับสารเกิดการจดจำเนื้อหาได้ดีและง่ายกว่าการใช้สื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ผู้รับสารจำเนื้อหาของสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อไปยังผู้รับได้อย่างยาวนาน โดยจะมีภาพเป็นสัญลักษณ์ในสมอง เช่นเดียวกับการสร้างจิตสำนึกของเยาวชนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ที่ผู้วิจัยใช้วรรณกรรมคำวเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ซึ่งมีตัวแทนเยาวชนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ขับร้องและถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน แทนการให้เยาวชนอ่านเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่เยาวชนได้ฟังวรรณกรรมคำวแล้ว ทำให้เยาวชนเกิดการรับรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและรวดเร็วกว่าสื่อกลางที่เป็นลายลักษณ์อักษร

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในโรงเรียนของโรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ไปเป็นตัวอย่างการจัดกิจกรรมแก่โรงเรียนอื่นๆ เช่น กิจกรรมสถานักเรียน กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น

1.2 โรงเรียนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ควรประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้ทราบถึงการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายให้โรงเรียนต่างๆ ทั้งในอำเภอภูซางและจังหวัดพะเยาเห็นความสำคัญของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

1.3 ผู้วิจัยควรเผยแพร่วรรณกรรมค่าที่มีการขั้บร้องโดยเด็กหญิงสิริรัตน์ สदानหรือน้องเนย ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วทั้งจังหวัดพะเยา เพื่อให้ทุกโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย เนื่องจากปัญหานี้เป็นปัญหาที่สะสมเรื้อรังและฝังรากลึกลงไปในจิตสำนึกของคนไทยที่มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติธรรมดา เพราะหากปล่อยปละละเลย ไม่รีบดำเนินการแก้ไขจะทำให้เยาวชนมีจิตสำนึกและมีพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ในสังคมได้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความจริงจังและจริงใจในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาก้าวหน้าทัดเทียมอารยะประเทศ

8. บรรณานุกรม

การคอร์รัปชัน. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2559, จาก <http://witayakornclub.2559>.

การทุจริต. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2559, จาก <http://myfirstbrain.com.2559>.

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2559, จาก <http://tortaharn.net.2559>.

ณชรต อิมณะรัฐ. (2557). *สัญลักษณ์เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่สะท้อนผ่านสื่อวีดิทัศน์*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.

วรรณิภา สันป่าแก้ว และชื่นชนก โควินท์. (2556). *แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ นกวรรณ. (2550). *การทดลองสร้างยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแบบการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบอาชีพทำประมงน้ำจืด ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี*. เพชรบุรี.

สุธี อากาศฤกษ์. (2545). *การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

